

ХРЕСЧЕН САССИ

ЮН КУН

2014,
юпа, 22

82 (2494) ¹
Хакё ирёлё
Эрнере икё хут тухать

1991 сұлхи ака уйахён 21-мёшёнче тухма тытәннә

Сут җанталәк синкерне җёнтерсе

Юпа уйахён 17-мёшёнчи җанталәк халәха самаях шар кәтартрё. Республикән җурҗёр районёсенче пәрлә җумәрпа йёпе юр җунәран җул-йёре, йывәҗсене, электролиние пәрлантарчё. Җавна май йывәҗсем хуҗалса анчёҗ, җутә юписем тўнчёҗ, пралуксем татәлчёҗ.

Инкекён ури саккәр

Республика тата муниципалитет йёркеленёвёсенчи влаҗ тытәмёсенче, Чрезвычайлә лару-тәру енёпе ёҗлекен патшаләх комитечё, «Чәвашэнерго», ЧР Строительство, архитектура тата сурт-йёр министрствинче оперативлә штабсем йёркеленё. Юсавән 51 бригади (300 яхән җын тата 68 техника) ёҗе тытәннә. Инкек пулнә вырәнсене республика тулашёнчи җәлавҗәсем те җитнё. Сәмахран, Ульяновск, Саратов, Оренбург, Пенза, Чул хула, Киров, Владимир облаҗёсемпе Пермь крайёнчен тата Мордва Республикинчен килнё бригадәсем пуләшу кўреҗсё. Вёсене пурәнмалли кётеспе тивёҗтернё, пурне те вёри апат җитерёҗсё.

Аварие пётерме малтанхи кунах 79 бригада (385 җын) тата 98 техника хутшәннә.

Тёп хуларә тата җылай ялта электропередача линийёсем татәлнәран халәх җутәсәр юлнә. Сут җанталәк ытларах Элёк, Вәрнар, Куславка, Красноармейски, Хёрлё Чутай, Муркаш, Вәрмар, Җёрпў, Шупашкар, Җёмёрле тата Етёрне районёсенче шар кәтартрә. Җёрпине яхән җын җутәсәр юлнә. Республикән кәнтәр районёсенче вара җут җанталәк синкерё паләрман.

Җак кун сұл-йёр җинче 107 авари пулнине паләртарҗсё. ЧР Шалти ёҗсен министрствин пёлтернё тәрәх – җанталәк улшәнни сұл җинчи лару-тәрәва япәхлатнә. Аварире җын вилнё тёслёх те пур, улттән аманнә. Унсәр пуҗне йывәҗсем тўннё май Шупашкарта 22 автомобиль сиенленнё. Республикәра җакнашкәл тепёр виҗё тёслёх пулнә. Сәмах май, юпа уйахён 17-мёшёнче тёп хуларә сұл-йёр инспекторёсем «Усёр водитель» рейд ирттернё. Виҗё водитель җанталәкә пәхмасәрах руль умне усёр ларнине паләртрнә вёсем. Усёр җыншән тинёс те җёр куҗси таран тени тёрёсех икен. Юпа уйахён 17-19-мёшёсенче вара сұл җинче 211 авари пулнә. Вёсенче 17 җын аманнә, 2 җын вилнё.

Ачасем каникулта

ЧР Пусләхё Михаил Игнатёв ертсе пинипе Чрезвычайлә лару-тәру енёпе ёҗлекен комиссин тата оперативлә штабән пёрлехи ларәвёнче юпа уйахён 19-мёшёнче район пусләхёсем 53 шулпа 23 ача садикё җутәсәр тата әшәсәр юлнине пёлтернё. «Юрать-ха, синкерлё җанталәкән малтанхи кунёсем канмалли кунсемпе пёр килчёҗ, ачасем шәнмарёҗ – тенё Михаил Васильевич. Хәй

җавәнтах ЧР Вёренў министрствине шулсенче кёрхи каникул вәхәтне куҗарма ыйтнә.

Юпа уйахён 21-мёшёнчен пусласа республикәри 3500 ытла ачашән каникул пуҗланнә. 15 ача садне сўрекен 700-е яхән шәпәрлан хальлөхе ашшё-амәшөпе килте ларать. Ытларах Элёк, Сёнтёрвәрри, Муркаш, Җёрпў, Шупашкар тата Етёрне районёсенчи шулсемпе ача сачёсем җутәсәр тата әшәсәр юлнә. ЧР вёренў министрё Владимир Иванов сивёч ыйтусене җывәх вәхәтрах татса пама паләртрнә.

Кану кунёсёр

Юпа уйахён 20-мёшёнче Чәваш Ен Пусләхё Михаил Игнатёв республика Правительствин членёсемпе, федерацин ёҗ тәвакан влаҗ органёсен тата хула округёсен ертўсисемпе планерка ирттернё. Видеоконференци мелөпе йёркеленё канашләва муниципалитет йёркеленёвёсен пусләхёсем те хутшәннә.

Тёп ыйту – җанталәкә пула шар курнә ялулана электричествәпа җёнёрен тивёҗтерме пуҗласси.

ЧР строительство министрё Олег Марков паләртрнә тәрәх – чрезвычайлә лару-тәрәва сирме пётём вәя пухнә: «Атәл җинчи МРСК» АУОН 121 юсав бригади тата 137 техника таләкөлөх ёҗлеҗсё. Җавән пекех строительство организациёсемпе коммуналлә предприятисен техникине те явәҗтарнә. Территорисенче выртәкан йывәҗ-турата тасатма халәх та хутшәннә. Сәмахран, кану кунёсенче Шупашкар

районёсенче 500 ытла җын ёҗленё.

Ял-хулана электричествәпа тивёҗтерекен объектсене юсассипе сыхәннә ёҗсене чрезвычайлә лару-тәру режимёнче пурнәҗсәҗсё. Пёр таләкра 34 пин җынна электроэнергипе тивёҗтерессине җёнёрен йёркеленё.

Юпа уйахён 19-мёшёнче Чәваш Ен Пусләхё сиенленнё объектсене хәй тёрёсленё. Вәл Шупашкарти Пржевальский урамёнче пулнә, территории йывәҗ-туратран тасатма хутшәннә. Җавән пекех Михаил Васильевич «Чәвашэнергон» чрезвычайлә лару-тәру сиенне пётеренёпе паләрнә ёҗсөнёсене сөхет парнеленё.

Тәкак самаях

Экспертсем пан улми, груша йывәҗсёсем пәр катрамёсене хальлөхе йәтса ларма пултәрассине паләртарҗсё. Мёншён тесен вёсене хёллехи вәхәтра та җәмәл мар: юр та хўсе каять. Пәрлә җумәр вёсен тымарёсене амантман. Җанталәк әшәтсан пәр катрамёсем ирёлёҗ.

ЧР Сут җанталәк министрствин вара маларах паләртрнә тәкак шәйне кәтартрнә: пәрлә җумәр вәрман хуҗаләхне 5 млн таран сиенлетнё. Ытларах Сёнтёрвәрри, Сәнав, Шупашкар тата Етёрне вәрманләхёсенчи йывәҗсёсем шар курнә. Мёншён тесен синкер җанталәк Атәл тәрәхёнче алхаснә, Җёрпўрен иртеймен. Пётёмөшлө тәкак – 4,83 млн тенкё. 4600 кубла метр йывәҗ сиенленнё. Хальхи вәхәтра вәрманҗәсем үкнө, хуҗәлнә йывәҗсене ятарлә техникапа пуҗтарәҗсё.

Сут җанталәк синкерё аграрисене те хытах пырса җапрё. Вәй илсе аталанма пуҗланә кёрхи культураҗсен 30 процентчө пәрла витёнчө. Ирнө сұлсенче пәр айне пулнине калча пётнө тёслөх сахал мар. Хальхинче те акни-лартни сая кайё-ши?

ЧР ял хуҗаләх министрё Сергей ПАВЛОВ паләртрнә тәрәх – кёрхисем хёл кәҗма хатёрленнө май усме пәрахаҗсё. Пәр ирёлсенех калча ытлашши сиенленеймө. Пәрлә җумәр тата йёпе юр улма-җырла йывәҗсёсене те самай шар кәтартрё. Пәрланса ларнә туратсем йывәраша чәтаймасәр шатәрах хуҗалса анчөҗ. Вёсене суркунеччен җапла лартаймән. Җанталәк кәшт әшәтсанча хуҗалса аманнә туратсене касса пуҗтарма сөнөт министр. Шел, пәрланса ларнә улма-җырла йывәҗсёсенчен җитес сұл пысәк тухәҗ илесси иккёлентерет.

Электропередача линийёсем татәлнине ял хуҗаләх организациёсенче 40 ферма җутәсәр юлнә. Пёчөкрөх фермәсенче җынсем ёнесене аләпах сунә-ха. Пысәк комплексенче вара ёнесене пёр-икё таләк сәваймасәр тәрәтрнә. Энергетиксем фермәсенче дизель-генераторсем хута янипе кәна ёҗе йёркелесе яма пултәрнә.

– Юпа уйахён 20-мөшө тёлне 20 фермәна җутә җитернө. Ёнерпе паян вара – ытти объект. Сут җанталәк инкекө хуҗаләхсене пысәк тәкак кәтартрё. Җак тапхәрта сөт суса илесси паләрмаллах чакса кайрө. Сәвәйма унчөнхи шая җитерме 6-7 кун кирлө, – терё ЧР ял хуҗаләх министрөн сүмө Алексей САМАРКИН.

Анатолий Иванович ПРОХОРОВ, Элёк район администрацийён ял хуҗаләх пайён пусләхё:

– Җанталәк пирён района та пысәк шар кәтартрё. Юпа уйахён 17-мөшөнче «Новый путь», Ульянов ячёллө, «Авангард», «Правда» хуҗаләхсен фермисем җутәсәр тәрса юлчөҗ. Паллах, инкеке җийёнчех сиресишён хамәртан мён килнине пётөмлөх тумә тәрәшрәмәр. «Правда» хуҗаләх тепёр куннех җутә җитерчө. Ыттисенче дизель-генераторсем вырнаҗтартамәр. «Новый путь» хуҗаләхра халё те ун хўттипөх ёне сәваҗсө, тислөк кәларәҗсө. Җөвөҗ ялөнче җутә юпи үкнө. Ана ёҗе кёртме хамәр патри җынсемпе пёрлөх Ульяновск, Оренбург тәрәхёсенчен килсе җитнө бригадәсем те пуләшаҗсө. Ё слөкенсене икё хут апат җитерессине йёркеленё. Паян-ыран мён пур ёҗе вёслөссе шанәпәр. Инкек тәкакө-и? Пёлетёр ёнтө, ёнене пёр кун суманниех пысәк тәкак. Малтанхи йёркене кёрсе җитме ёнене 3 эрне майлә кирлө. «Новый путь» хуҗаләх пирки калас пулсан 1 миллион тенкөлөх тәкак курчө те ёнтө.

Пирён районта хресчен (фермер) хуҗаләхёсем ытларах усен-тәран туса илессипе ёҗленө, җавәнпа җав тери пысәк шар курчөҗ теме сук. Җапах та вёсен хушшинче купәста касса пётөрменнисем те пур. Халё вёсем пикенсех купәста касаҗсө. Җанталәкә сәнаса тәрәкансем җитес кунсем тата сивөрөх пуласса паләртарҗсө, җавна май җёрнекунне пёлмесёр ёҗлетпёр.

**Валентина ПЕТРОВА,
Лариса НИКИТИНА,
Елена НИКОЛАЕВА.**

Сән үкерчөксене www.sar.ru сайтран илнө

РоссельхозБанк

ОТ **12%** ГОДОВЫХ
в рублях

Ипотека «12/12/12»

Акция «12/12/12» действует с 06.08.2014 до 01.11.2014. Ипотечный кредит предоставляется физическим лицам в рублях РФ сроком не более 12 лет, от 12% годовых, при первоначальном взносе не менее 12% от стоимости приобретаемой квартиры. Сумма кредита – от 100 тыс. рублей до 20 млн рублей. Ставка действует при условии оформления договора страхования жизни и здоровья. В случае отказа от страхования жизни и здоровья, а также при несоблюдении принятого на себя обязательства по обеспечению непрерывного страхования жизни и здоровья в течение всего срока действия кредитного договора, ставка увеличивается на 3,5% годовых.

Адреса офисов в г.Чебоксары и г.Новочебоксарск:
Пр. 9-й Пятилетки, д.5, тел.: 50-01-48
Президентский б-р, д. 31, тел.: 66-22-06
Московский пр-т, д.34/2, тел.: 58-80-02
Винокурова, 56, тел.: 78-20-82

ОАО «Россельхозбанк»
8 800 200-02-90 | www.rshb.ru
Звонок по России бесплатный

Подробности по телефону 8 800 200-02-90, на официальном сайте www.rshb.ru и в офисах ОАО «Россельхозбанк».

Генеральная лицензия Банка России № 3349 (бессрочная). Реклама

ВАЙ ПАТӐР!

Ӕркенменрен сӕтел авӕнать

«Вильӕх-чӕрлӕх тытакан сын тутӕ пулнӕ», – теӕсӕ халаӕра. Ҙак сӕмахсем Елчӕк районӕнчи Аслӕ Елчӕкре пурӕнакан Горшковсем Ҙинчен каланӕнах туйӕнать. Картиш тулли вильӕх-чӕрлӕх, чӕх-чӕп, хур-кавакал Ҙитӕнтересӕсӕ вӕсем. Сӕтел яланах килте туса илнӕ апат-Ҙимӕспе пуян. Кӕркунне вара унта хур тукмакӕ те пӕсланать.

Ӕслемесӕр тутӕ пулаймӕн

Асӕннӕ тӕрӕхра хӕнана хурсӕр кай-маҘсӕ. Чи сумлӕ, юратнӕ тӕван-пӕтене хур тукмакӕпе хӕналаҘсӕ. Ахальтен мар вӕл теӕмлӕ те сӕтеклӕ аш шутланать.

Сӕмахӕма сӕтел таврашӕнчен пуҘларӕм. Мӕншӕн тесен ӕслемесӕр тутӕ пулаймӕн. ӔҘчен Ҙыннӕн вара сӕтел яланах тулли. Ӕне тытаканӕн сӕт-су, тӕпӕрчӕ, хӕйма, турӕх та пур. «Сыр та тӕваканчӕ-ха, халӕ пушанаймарӕм», – терӕ кил хуҘи хӕрарӕмӕ Ирина Петровна.

Горшковсем 3-4 Ҙул хушши чылай вильӕх тытаҘсӕ. Сӕвакан ӕне кӕна тӕваттӕ. Вӕсене ял кӕтӕвне ямаҘсӕ, кил хуҘи Николай Алексеевич хӕй кӕтет. Иртен пуҘласа каҘчен вильӕхпа юнашар вӕл.

Кашни Ҙулах 5-6 чун хӕл каҘарнине пӕлсе вильӕх апаӕе пирки сӕмах хуҘкатрӕм. «Ҙуллахи сӕт укҘи алла кӕмест пирӕн. Пӕтӕмпех утӕ туянма каять, – кӕмӕллӕн калаҘрӕ хӕрарӕм. – Халӕ укҘа пулсан вильӕх апаӕе тупасси кӕткӕс мар. Вырӕнти хуҘсалӕх та, хресчен (фермер) хуҘсалӕхӕсем те нумай сул Ӕсӕкен курӕк Ҙитӕнтересӕсӕ. КӕҘал пӕр тӕркем утта 200 тенкӕпе сутрӕс. Пирӕншӕн ку – лайӕх хаҕ».

Сӕт укҘи хӕйсене (ӕнесене) тӕрантарма каять тенӕрен сӕмаха малалла та Ҙав йӕрпех чуптаратӕп. Ара, халӕ ӕне тытма тупӕшлӕ мар тенине пӕрре мар илтнӕ ял Ҙыннирен. «Ӕне хӕй хаҕне тататех, – терӕ хӕрарӕм Ҙирӕппӕн. – Хӕллехи кунра сӕт хаҕӕ аванах хӕпарать. Халӕлӕхе литрне 14 тенкӕпе пуҘстараҘсӕ. Ҙитес вӕхӕтрах Ӕсмеллине каларӕс. Паянхи кун икӕ ӕне сӕватпӕр, кашни кун патшалӕха Ҙирӕмшер литр паратпӕр. Ҙулла, паллах, ытларах. Тепӕр чухне упӕшка вильӕх пуҘне чакарас пирки калаҘать. Ман шуӕхша ӕна е кӕна сутма та, пусма та шел».

Ял-йыша та сӕтпе тивӕстересӕсӕ вӕсем. Ӕне усракан ялта сахаллансах пьрять. Унӕн юр-варӕе вара ватти-вӕттишӕн теӕмлӕ апат. Ӕна лавкӕран туянас – питӕ хаҕлӕ. Ҙавӕнпа Горшковсем патне савӕт йӕтса пьраҘсӕ. «Тепӕр чухне, ӕслесе ывӕнсан, манӕн та Ҙынсем пек канас килет, – хӕйӕн шуӕхашне ма-

Сӕн Ӕирӕчӕкӕ авторӕн

лалла тӕсать Ирина Петровна. – Вильӕхсене пӕтерсе картишне брусчатка сарма сӕнетӕп мӕшӕра. Ҙатма пек такӕр Ҙулпа киленсе утса Ҙурер тетӕп. Анчах сапла тума чун-чӕре хушмасть. Вӕсемсӕр пурӕнаймаҘспӕр эфир. Пурнӕс тӕллевне те курмаҘспӕр».

Ашшӕ-амӕшне кура – ачисем

Кил-тӕрӕшре хӕрарӕм валли яланах ӕҘ пур. Унсӕр пуҘне Ирина Петровна райнти сыватмӕшра медсестрара вӕй хурать. Чирлисем ӕна ырӕ кӕмӕлӕшӕн, Ҙепӕс чӕлхишӕн кӕмӕллаҘсӕ.

Сыватмӕшран таврӕнсан килӕнче каллех ӕҘ кӕтет. Мӕшӕрӕпе вӕлле хуртне пӕхма та явӕсать вӕл. Ашшӕ-амӕшӕ ӕлӕкрӕн «ылтӕн хурт» усранӕран ку ӕҘ уншӕн ют мар.

Улми йывӕсҘинчен аякка Ӕкмест Ҙав. Горшковсен виҘӕ ачи те ашшӕ-амӕшӕ пек ӕҘчен, тӕрӕшуллӕ Ҙитӕннӕ. Пушӕ вӕхӕт тупӕнсанах халӕ хуларан яла васкаҘсӕ вӕсем. Ашшӕ-амӕшне пулӕшмаллине ни-хӕсан та манмаҘсӕ. Лешсем те вӕсемшӕн тӕрӕшаҘсӕ. Ачисем тутӕ пурӕнчӕр тесе вильӕх-чӕрлӕх, хур-кавакал чылай тытаҘсӕ. КӕҘал 60 хур Ҙитӕнтернӕ вӕсем. Юнашарах пӕве пурри самай пулӕшу кунине пӕлтерет кил хуҘи хӕрарӕмӕ. Кӕвакалшӕн вӕл Ҙӕтмах вырӕнӕнчех. Ир пуҘласа каҘчен шывра савӕнать Ҙак кайӕк. «Ӕпӕ вӕсене мӕнле Ҙитӕннине те сисмерӕм», – терӕ вӕл.

Ҙырмапа юнашар – пӕчӕк вӕрман. Эрозие хирӕс кӕрешнӕ май хунавсене Горшковсем хӕйсем лартнӕ. Халӕ вӕсем тупенелле кармашаҘсӕ. Ирина Петровна каланӕ тӕрӕх – кунта кӕмпа-Ҙырла та чылай. Тивӕслӕ ӕҘшӕн паян Ҙемйипех савӕнаҘсӕ.

Пахчари утӕ тӕркемӕсем куҘ тӕлне пулчӕс. Типтерлӕн купаласа хунӕскерсем самаях нумай. Ара, хӕл хьрӕмӕ те пысӕк, вильӕх шуӕе те чылай. «Ку ҘеҘ мар, татах пур, – пулчӕ хурав. – Ҙакӕ пӕтӕмпех вырӕнаҘать».

«Ҙын хуҘсалмаҘсӕр, ӕслемесӕр пурӕнсан юн «Ҙывӕрять». Ҙавӕнпа кун каҘипе мӕн те пулин тумаллах, – пӕтӕмлетрӕ калаҘӕвне медицина ӕҘченӕ. – Унсӕр пуҘне ытлӕ-Ҙитлӕ пурӕнас тесен вӕй хумалла. ытти арҘын Мускавран курттӕммӕн укҘа илсе килет те Ҙемйине тӕрантарать, кил-Ҙуртне тирпейлет. Эфир килте пурӕнсах пурнӕса саплаштарма пултарнишӕн савӕнатӕп, Турра тав тӕватӕп. Ачасене вӕрентес кӕлартӕмӕр, Ҙӕмӕл машина туяннӕ, трактор та пур. Ҙак пурлӕха пӕтӕмпех вильӕх-чӕрлӕхрен тупӕш илсе пухнӕ».

Хӕйсене шанса вӕй хураҘсӕ вӕсем. ӔҘсӕр пӕр кун та пурӕнма пултараймаҘсӕ. Пурӕнма май та Ҙук. Вильӕхӕн хьрӕмӕ ча-сах выҘсать. Ӕна тӕрантармаҘсӕр апат Ҙиме те лараймӕн. Унсӕр пуҘне «ӕнен сӕчӕ чӕлхе вӕсӕнче» тени те тӕрӕс.

Валентина ПЕТРОВА.

Хӕле хатӕрленсе

Патӕрӕл районӕнчи «Труд» хуҘсалӕхра ял хуҘсалӕх ӕҘен малтанхи кӕтартӕвӕ тӕрӕх семинар-канашлу, Ҙавӕн пекех Чӕваш Ӕнри ял хуҘсалӕх предприятийӕсемпе хресчен (фермер) хуҘсалӕхӕсенче техникана хӕле хатӕрлес тӕлӕшпе смотр-конкурс иртнӕ. Унта ЧР ял хуҘсалӕх министрӕ Сергей Павлов, Патӕрӕл район администрацийӕн пуҘлӕхӕ Николай Глухов хутшӕннӕ.

Патӕрӕл районӕнче кӕҘал тӕш тырӕ тата пӕрҘа йышши культурӕсене – 18650 гектар, Ҙӕр улмине – 4 пин ытла, пахча Ҙимӕсӕ – 436, саҕӕр кӕшманне – 300, севок сухана 490 гектар Ҙинчен пухса кӕртнӕ. Тӕш тырӕ тата пӕрҘа йышши культурӕсен вӕтам тухӕсӕ – гектаран 23,3 центнер (2013 султа – гектаран 15,9 центнер). «Исток», «Батыревский» хуҘсалӕхсенче тата Ф.Чабатовпа Е.Мартышкин фермерсен хуҘсалӕхӕсенче – гектаран 30 центнер ытла.

КӕҘал райнти пӕтӕм хуҘсалӕхра 43 пин тонна ытла тӕш тырӕ, 58 пин тонна Ҙӕр улми, 8,5 пин тонна пахча симӕс, 12 пин тонна саҕӕр кӕшманӕ тата 4 пин тонна ытла севок сухан пуҘтарса кӕртнӕ. Райнти техника паркӕ те Ҙулсеренех пуянланать. 2014 султа кӕна хуҘсалӕхӕм 40 трактор туяннӕ.

Республикӕри ял хуҘсалӕх кӕтартӕвӕсемпе министр Ҙумӕ Алексей Самаркин паллаштарнӕ. Кӕрхи ӕҘсем вӕсленнӕ май «Труд» хуҘсалӕхра «хурҘӕ утсене», комбайнсене тата ытти хатӕр-хӕтӕре управа вырӕнаҘарнине палӕртнӕ семинара хутшӕннисем.

Пурнӕсӕ хуҘсалӕхра иртнӕ

Хӕрӕх киллӕ Акташра Никитинсен йӕхӕ пӕчӕк мар: куршӕ ялсенче те, хуласенче те пур вӕсем. 90 Ҙултан иртнӕ Вера Кузьминапа Мария Бурина хьҘҘӕн Николай Никитин ятне аҘнмалла. Вӕл – ӕҘ ветеранӕ. Кун-сулне ачаранах ялти «Большевик» колхозпа Ҙыхӕнтарнӕ. КӕҘал 85 Ҙул тултӕрчӕ.

ВӕрҘӕ Ҙулӕсене Ҙапларах аса илет паян ветеран: «Хӕллехи кунсенче классене хутса ӕшӕтма вутӕ пӕтсен пире, сирӕп хул-Ҙурӕмлӕ ачасене, вӕрмана пӕр-икӕ хут илсе кайрӕс. Шкул директорӕпе унӕн пиччӕшӕ колхозла-шисене кулчӕс, эфир вара – килти вӕкӕрсене. Малтан хатӕрлесе хунӕ вутта хамӕрах тиесе килтӕмӕр».

Пурнӕсри тата Ҙемьери йывӕрлӕха пула вӕрҘӕн икӕмӕш Ҙулӕнче 5 класс пӕтертӕм те урӕх вӕренне каймарӕм. «Большевик» колхоз ферминче чӕх, ӕне вильӕх пӕхнӕ. Ҙав вӕхӕтрах плугарьте те ӕсленӕ».

Хӕсмет кунӕсене вӕл Хура тинӕс хӕрринче, Севастополь хулинчи уйрӕм Ҙыхӕну батальонӕнче ирттернӕ. Унтан таврӕнсан «Волна» колхозӕн уй-хир бригадирӕнче тӕрӕшнӕ.

Пӕрлешсе пысӕкланнӕ хуҘсалӕха пӕрин хьҘҘӕн тепри ертсе пынӕ. Николай Александровича та асӕннӕ ӕҘрен трактор бригадине куҘсарнӕ. Каярахпа вара ӕна отчетпа суйлав пухӕвӕнче хуҘсалӕх тилхепине шанса панӕ. Шанӕса ӕҘпе сирӕглетессисшӕн, халӕх пурнӕсӕне Ҙӕмӕлплатасисшӕн тата вӕсен культура шайне Ҙӕклексисшӕн чылай тӕрӕшнӕ вӕл. 1967-1977 сулсенче вара тырӕ типӕтнӕ ӕртӕ тӕрӕшнӕ.

Мӕшӕрӕпе Ольга Алексеевнапа пилӕк ача Ҙуратса Ӕстернӕ. Пурте Ҙемьеллӕ. Шел, ашшӕпе пӕрле пурӕннӕ ывӕлӕ Виталий вӕхӕтсӕр Ҙӕре кӕчӕ. Николай Александровича ял-йыш та хисеплет, сума савӕта.

Геннадий САВЕЛЬЕВ.
Хӕрлӕ Чутай районӕ.

Владимир Иванов

«Алă айёнче пулсан кивçене кёместён»

Кам шухăшланă Вярмар районёчи «Арабоси» хушалăх арканасса? Республикăра чи малтан тенё пек сёт сумалли тата сивётмелли залсем хута кайрёс-ске кунта. Сыснасене ангарта хулăн ай сарамёпе усрасси те шăпах сакантан вай илсе саралнă. Кунти хăватлă техникăпа паллашма ытти хушалăхсенчен те пустаранатчёс. Ура сиче сирёп тăракан предприятти сасартăк хупăнни Арапуçсемшён уяр санталăкра аслати автнăнах илтённё. Хальхи вăхăтра ял сыннишён ёссьёр, шалусър юлни чаннипех инкек.

Производство объекчём икё сул пушă ларнă. Пăхса юсаса тăманнипе вёсем самай юхăнма ёлкёрнё. Халё кунта тинех ёс шавё хушаланать. Владимир Иванов фермер тăрăшнипе вай илнё въл. Лару-тăрупа вырăнта паллашма ир-ирех Вярмар тăрăхне сул тытрăмър.

– Ёс кунё пусланиччен яланах Интернет урлă сёнё хыпарсемпе паллашатăп. Унсърән хама пурнăсран юлнăнах тутатăп, – тесе кётсе илчё пире Владимир Иванов фермер.

Яштака та типтерлё сарăк арсын хаваспах хушалăхне кăтарта сурерё. Сёт сумалли, сивётмелли залсем, пысăк та сутă витесем... Кун пеккисем ял хушалăх организациёсенче те шултă кăна-ха. Саксем йăлтах фермерән пулнине ёненессём те килмест.

– Унчченки хушалăхран юлнăскерсем вёсем. Паллах, вёсене юсаса сёнетме тиврё. Усă курмасър ларсан кирек мёнле япала та юхăнать, – каласа парать фермер. – Тўрлетмелли тата пур, укça пулсан вёсем патне те алă ситё.

Витесенче шыв пăрăхёсене улăштарнă, энергие перекетлекен сутă кёртнё. Сёт сумалли залра таса. Харăсах 20 ёне сума пулать-мён. «Шурă ылтăн» пăрăх тăрăх тўрех сивётмёше каять. Сёр ытла ёnene икё доярка пăхать.

Пысăк витере ял сыннисенчен, хушалăхсенчен туяннă выльăх-чёрлех тăрать. Аратлисем те пур, анчах сахалрах. Вёсене туянма укça сителёксёррипе хальлехе мён пуррипех сырлахма тивет. Хай вăхăтёнче «Арабоси» пёрлешўре аратлă выльăх ёрчетнё. Сёт лайăх паракан ёнесен пăрăвёсене ял сыннисем те туянса юлнă. Фермер вёсенчен сарăк выльăхсем илсе кётёве пысăклатса пырать. Хушалăхра шултра выльăх 210 пус, сав шутра саванаканни – 108.

– Аслă шултан вёренсе тухнă сарăксем хуларак юлса тёлленме тăрăшассьё. Эсир вара яла куçса килнё, – тетёп фермера.

– Эпир ёмёрёпех ял хушалăхёнче тăрăшнă. Кукаси вăрçă сулёсенче колхоз председателёнче вай хунă, атте – 30 сул ытла бригадирта. Семьере ултă ача ситёнтемёр. Ял тăрăх йытă хăваласа чупма вăхат пулман пирён. Кил-суртра, пахчара

ёс туллиехчё. Каникулсенче ял хушалăх организациёенче вай хунă. Сёр ёсё килёшнеспех агронома вёрентём. Аслă шула 70 ытла сарăк пётёртемёр. Шел, вёсенчен яла таврăнса сёр ёсне кўлённисем сукпа пёрех, – палăртрё Владимир Анатольевич. – Професси килёшмест пулсан мёншён пилёк сул вăхăта усасър ирттермелле?

Тăван яла таврăннă сарăк валли малтанлăха ёс тупăнман. Алă усса ларман въл, пысăк укça хысчян тёнче касса сўремен. Тикешре 10 гектар сёр илсе фермер хушалăхё йёркелесе янă. Майёпен хайён хушалăхне, акакан-сухалакан лаптăксене ўстерсе пынă. Чёр тавара сутса хушалăха аталантарнă. Николай пиччёшёпе пёрле ёсленипе лав сямлăрах шунă.

Районта панкрута тухнă «Арабоси» хушалăхн пурлăхне сутма аукцион ирттерини пёлсен Владимир Иванов та хутшанма кăмъл тунă. Хаклă пурлăха туянма банкран кредит илме тивнё. Производство объекчёсене тепёр хут ёслеттерсе яма вай-хал, укça самай хывнă. Сёр лаптăкё 4 пин гектара ситнё. Унта тырăпа нумай сул ўсекен курăксем ситёнтерессьё. Кăсал тырă килограмё 5-6 тенке кайнă. «Сарă ылтăн» сутса тупаш илмелех те, выльăх-чёрлехе ситермелех те ситет», – пёлтерчё В. Иванов.

– Сёте «шурă ылтăнпа» танлаштарассьё те сирёншён въл мёнлерех?

– Ёнесене икёмёш уйăх кăна саватпър. Кашни ёнерен талăкра вăтамран 17 литр сёт илетпёр. Ђна Шупашкарти чёр тавар тирпейлекен предприятти асататпър. Хальлехе тупаш пирки каласма иртерех. Сăпах сёт сутнипе кассана куллен укça кёрет, парамсемпе таталма сямлланать. Хушалăхра тыткаламалăх та укça юлать – алă айёнче пулсан кивçене чупмастăн. Малашне ёне выльăх йышне тата ўстересшён. Витесем сителёклё. Хальлехе пилёк витерен виçсёшне кăна хута янă. Ыттисене юсаса сёнетсен йыша 850 пуçа ситерме пулать. Сёт, аш-какай, тырă туса илессипе аталанасшан.

– Ысен-тăран, выльăх-чёрлех отраслёмпе ёслеме техника, сынсем ситсе пырассьё-и?

– Хальлехе 15 сын вай хурать. Витесем

тулнă май ёс вырăнё тата хушанё. Техника туллиех. Тёрёссипе каласан, вёсен шутне те пёлсе ситерейместёп. Тырă комбайнё кăна пиллёк. Хăватлă машина-тракторсър паян пёр вырăнта тапартатса тәнăпа пёрех. Пурлăхпа техника базине сирёплетме сулсерен 5-6 миллион тенкё хыватпър. Хамърән укça ситсе пыманнипе Раçсей ял хушалăх банкёнчен час-часах кредит илетпёр. Процент ставкине патшалăх саплаштарма пулăшать пулсан мёншён усă кура мар?

Кăсал Владимир Иванов «2012-2014 сулсенче фермер хушалăхён никёсё сиче сёмье фермине аталантарасси» программăна 5 миллион тенкё грант илнё. Ђна ферманя юсаса сёнетме, выльăх туянма та калланă. «Ура сиче тăракан фермершан грант сумлă пулăшу. Вай хушнăнах туйанчё. Хăван сиче шанса ёсленё чухне кашни пусё шутра. Такакланиччен сичё хут пуç тавра шултатан», – терё въл.

Арапуç тăрăхне ёслеме куçнă май Ивановсен пуранмалли вырăна та улăштарма тивнё. Тикеш район центрёнчен 20 сурăмра вырнаçнă. Кашни кун сўреме кансёр. Вярмар вара – юнашарах. Район центрёнче мăшарё валли те ёс тупаннă.

– Тикешрен фермер хушалăхне куçарса килнё-ха. Анчах куçман пурлăха, сав шутра сёре те сёкпесе каяймăн. Унта халё кам хушаланать-ши?

– Пурлăхё вырăнтах юлнă. Манан пичче те, Николай, фермер, Тикешре хушалăха малалла аталантарать. Акмалли лаптăка 500 гектара ситерчё. Пёр-пёрне анланса пулăшса пыратпър.

Иванов ку районтанах пулин те, Арапуçсем малтанах апа шанманни сисённё. Организацирен юлнă мён пур пурлăха сутса тухса тарасран шикленнё-тёр. Владимир Анатольевич тар тăксах вай хунине, ку тăрăха яланлăхах килнине анлансан шанăç суралнă. Паллах, варттан кёвёсёкенсем, ура хума хăтланакансем те пур-ха. Фермер вёсем умёнче тўрре тухма хăтланса хаклă вăхăта сая ямасть. Йытă вёрсен те караван малаллах каять тенё вырăссем. Малти вырăнта уншан – хушалăхпа сёр ёсченёсем.

Лариса НИКИТИНА.
Алексей ИЛЬИН сән ўкерчёкё.

ЧАВАШ НАЦИ ТЕЛЕКУРАВЁН ЭРНЕЛЁХ ПРОГРАММИ

Тунти кун, юпа уйăхён 27-мёшё
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
18.45 «ЫЛТАН СЎПСЕРЕН» (6+)
19.00 «ТУСЛАХ ИЫВАСЁ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «КАЧЕСТВО» (12+)
20.30 «АКИЛБЎПСЕР» (12+)
21.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
21.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
21.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)

Ытлари кун, юпа уйăхён 28-мёшё
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
6.15 «ЫЛТАН СЎПСЕРЕН» (0+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
18.45 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
19.00 «ЯШ ЧУХ, САМРАК ЧУХ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
20.00 «БУМЕРАНГ» (12+)
20.30 «ТАКИЕ ЖЕ» (12+)
21.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
21.15 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
21.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА

Юн кун, юпа уйăхён 29-мёшё
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
6.15 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
18.45 «ЯЛАН ЯНРА, ЧАВАШ САМАХЁ» (0+)
19.00 «КАСХИ ТЁЛ ПУЛУ» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «ПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ СВЯЗЬ» (12+)
20.30 «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ» (12+)
21.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
21.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
21.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)

Кёснерни кун, юпа уйăхён 30-мёшё
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
6.15 «ЯЛАН ЯНРА, ЧАВАШ САМАХЁ» (0+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
18.45 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
19.00 «АВАН-И» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
20.00 «ЗАКОНОДАТЕЛИ» (12+)
20.30 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ» (12+)
21.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
21.15 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
21.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА

Эрне кун, юпа уйăхён 31-мёшё
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
6.15 «ТЁПЛЁ КАЛАСУ» (12+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
18.30 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
18.45 «ИЛЕМПИ УРОКЁСЕМ» (0+)
19.00 «ЭХ, ЮРРАМ, ЯНАРА» (12+)
19.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
19.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
20.00 «БУХТЫ-БАРАХТЫ» (12+)
20.30 «СЛЕД В ИСТОРИИ» (12+)
21.15 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
21.30 «РОССИЯ – СПОРТИВНАЯ ДЕРЖАВА». ДНЕВНИК ФОРУМА (6+)
21.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)

Шамат кун, чўк уйăхён 1-мёшё
6.00 «РЕСПУБЛИКА» ХЫПАРСЕН КАЛАРАМЁ
6.15 «ИЛЕМПИ УРОКЁСЕМ» (0+)
6.30 «РЕСПУБЛИКА» ИНФОРМАЦИОННАЯ ПРОГРАММА
6.45 «ПО СУЩЕСТВУ» (12+)
9.00 «САМЫЙ ЛУЧШИЙ ПАПА». КОНКУРС. Г. ЧЕБОКСАРЫ (6+)
17.00 «ОТКРЫТЫЙ РЕГИОН» (12+)
17.30 «КАЧЕСТВО» (12+)
18.00 «ТАКИЕ ЖЕ» (6+)
18.30 «ЯШ ЧУХ, САМРАК ЧУХ» (12+)
20.00 «САПЛА ПУЛТАР!» (12+)

Вырсарни кун, чўк уйăхён 2-мёшё
9.00 «УСАЛ-ТЭСЕЛ». ЧАВАШЛА КУСАРНА ФИЛЬМ (16+)
17.00 «БУМЕРАНГ» (12+)
17.30 «ОДИН ДЕНЬ С ПРОФЕССИОНАЛОМ» (12+)
18.00 «АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ» (12+)
18.30 «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ» (12+)
19.00 «ДУХОВНАЯ ЖИЗНЬ» (12+)
19.30 «БУХТЫ-БАРАХТЫ» (6+)
20.00 «СЛЕД В ИСТОРИИ» (6+)
20.30 «ЗАКОНОДАТЕЛИ» (12+)

ШАНТАЛАК

Шупашкарта	Вăхат	22.10	23.10
Температура, °С	2-4 сехетре	-2	-9
	14-16 сехетре	-12	-12
Сумър савать		☁	* **
Атмосфера пусамё, мм		737	750

УЙӘХ КАЛЕНДАРӘ							
Число, кун	Юпа, 22 – юн кун	Юпа, 23 – кӗҫнерни кун	Юпа, 24 – эрне кун	Юпа, 25 – шӗмат кун	Юпа, 26 – вырсарни кун	Юпа, 27 – тунти кун	Юпа, 28 – ытлари кун
ХӖВЕЛ	тухать	7.36	7.38	7.41	7.43	7.45	7.47
	анать	17.34	17.31	17.29	17.26	17.24	17.22
Кун тӑршшӗ	9.57	9.53	9.48	9.43	9.39	9.35	9.31
УЙӘХ (12 сехет тӗлне)	тӑхри	катӑлса пырать	катӑлса пырать	сӗнӗ уйӘх (1.55)	тулса пырать	тулса пырать	тулса пырать
	кунӗ	28-мӗш кун	29-мӗш кун	2-мӗш кун	3-мӗш кун	4-мӗш кун	5-мӗш кун
	Тараса паллинче	Тараса паллинче	Скорпион паллинче	Скорпион паллинче	Ухӑҫӑ паллинче	Ухӑҫӑ паллинче	Ухӑҫӑ паллинче

КУЛЬТУРА ҶУЛТАЛАКӘ

Ӗҫлеме пӗлни тупӑш кӗрет

Ялти культура сурчӗ умӗнче ҫавӑн чухлӗ чечек нухӑш тӑрӑхра та курман элӗ. Оранжерейӑпа танлаштарма пулать. Тӗрлӗрен тӗрли куҫа илӗртет. Лаптӑка карта тытса та ҫавӑрман. «Вильӑх-чӗрлӗх таптасран та шикленмесӗ», – шухӑшлаҫам хам тӗтлӗн.

Культура урамран пуҫланать

Сӑмахӑм Йӗпреҫ районӗнчи Эйпесри информацие культура центрӗ пирки пырать. Ҷута, таса зала кӗрсен татах тӗлӗнмелли тупӑнчӗ. Кунта та – чечек. Илеме юратакан ҫынсем ӗҫлесӗҫ клубра. Ахальтен мар кашни суркунне сакар ешчӗк чечек калчи ҫитӗнтересӗҫ. Хӑйсем валли ҫеҫ мар, ял халӑхӗ валли те. Калча сутса кӑштах укҫа тӑваҫҫӗ. Паянхи самана ҫаврӑнӑҫуллӑ ҫынна савать. Пурӑнас тесен ӗҫлемелле, нухрат тумӑ пӗлмелле.

«Пире те план параҫҫӗ, – терӗ Галина Железнова директор калаҫӑва пуҫланӑ май. – Ҷулталӑка 24 пин тенкӗ ӗҫлесе илмелле, маларах 17 пинчӗ. Плана кашни ҫулах тултартӑр».

Ялти культура сурчӗн плана мӗнпе тултармалла-ха? Унта-кунта концертпа тухса ҫӗреме автобус та ҫук унӑн. Ҷитменине вырӑнти хуҫалӑх та саланнӑ пулсан. Ял-ял тӑрӑх ҫуран ҫӗреймӗн ялан. Ун пек чухне ирӗксӗрех вырӑнта ӗҫлесе илме тӑрӑшатӑн. Галина Ивановна калашле «пуҫа ӗҫлеттерес пулать». Маларах культура ӗҫченӗсем туйсене ҫӗренӗ. Халӑх юрри-кӗввипе туй халӑхне савӑнтарнӑ. Халӗ ял ҫынни ҫакнашкал уявсене кафеде ирттернӗрен йӑла-йӗрке пӑрахӑҫланнӑ. Юрать-ха, ял-йыш спектакль-концерта ҫӗреме пӑрахмасть. Вӗсене укҫалла йӗркелесӗҫ пулсан та зал туллиех пулать.

Иртнӗ ҫул «Ялти культура сурчӗсене юсаса сӗнетес» программӑна хуҫанҫа грант ҫенсе илнӗ, сцена тумтирӗ, ҫутӑпа сасӑ аппаратури, аудио тата видеотехника тивӗснӗ. «Ҷакӑ пирӗншӗн питӗ пыҫӑк ҫитӗнӗ пулчӗ», – савӑнӑҫне пытармарӗ директор.

«Кӗпер» те, «Пилеш» те

Эйпесем ташлама кӑмӑллӑҫҫӗ. Ку тӗлӗшпе тӑватӑ ушкӑн йӗркеленӗ.

Сӑн Ӗкерчӗкӗ авторӑн

Ача садӗнчи шӑпӑрлансенчен пуҫласа вӗренекенсем таранах ҫӗресӗҫ вӗсене. Ташӑ кружокӗсене Галина Ивановна хӑй ертсе пырать. Таваттӑмӗш ҫул кунта раштав уйӑхӗнче «Хускану тата хавхалану» фестиваль иртет. Ачасемпе ҫамрӑксем хаваспах хуҫӑнаҫҫӗ унта.

Аслӑ ӑру валли «Пилеш» фольклор ансамблӗ ӗҫлет. Унта 16 ҫын ҫӗрет. Ытларах халӑх юрисене шӑрантараҫҫӗ. Купӑсҫӑ ҫукки ҫеҫ ура хурать вӗсене. Илемлӗх ертӗҫин шалӑвӗ пӗчӗк пулнӑран ку ӗҫре ҫын тытӑнса тӑмасть. Арҫынсем чылайӑшӗ Мускава ҫӗресӗҫ. Унтан таврӑннӑ вӑхӑтра концертсене хуҫанҫа та ӗлкӗрет хӑшӗ-пӗри. Ҷапла, ҫынна чун апачӗ те кирлех.

«Кӗпер» драма кружокӗ те ӑнӑҫлах ӗҫлет. Ытти ҫӗрти пекхек спектакльсене хуҫанҫа арҫын ҫук. Ҷавӑнпа та пӗтӗм шанӑҫ – хӗрӑрӑмсенче.

«Ералаш» кружок вара ачасем валли. Кӗҫӗн класра вӗренекенсем ҫӗресӗҫ унта. Урӑхла каласан, пукане театре вӑл. Галина Железнова пу-

канесене хӑй ҫӗлет. Хальччен пӗчӗк артистсем «Ҷарӑк», «Колобок», «Красная шапочка» юмахсене куракан умне кӑларнӑ. Спектакльсене ашӗ-амӑшӗ те, аспашӗ-асламӑшӗ те килсе курать.

«Ал ӑсти» кружока Нина Дмитриева ертсе пырать. Ял хӗрӑрӑмсем эрнере пӗрре клуба ҫыхматӗрлеме пухӑнаҫҫӗ. Каярахпа хатӗр япаласенчен курав йӗркелесӗҫ.

«Кунӗпех клубра элӗ. Киле кайма вӑхӑт та ҫук манӑн», – пӗтӗмлӗтрӗ калаҫӑвне Галина Ивановна. Ахальтен мар ӗнтӗ Эйпесри информацие культура центрне пӗр ҫулхине «Районти чи лайӑх клуб» ята панӑ. Ертӗҫӗ те чи лайӑх культура ӗҫченӗ пулса тӑнӑ. Ҷак сумлӑ ятсем пӗлӗтрӗн ӗкмӗҫҫӗ. 13 ҫул директорта тӑрӑшаканскер культура суртне хӑйӗн кил-сурчӗ пек таса, хӑтлӑ тытат. Паллах, кунта ытти ӗҫченӗн тӗпи те пур. Акӑ, сӑмахран, Валентина Кириллова 35 ҫул тирпейлӗҫере тӑрӑшат. Пӗр-пӗринпе туслӑ ҫыхӑнура ӗҫлени вӗсене вӑй-хӑват паратех.

Валентина ПЕТРОВА.
Йӗпреҫ районӗ.

ВУЛАВӘШ

Валентина ТАРАВАТ Чарусӑр чӗре

...Чиксе ыратать Майя чӗри. Миҫе ҫул ӗнтӗ вӑл ҫапла нушаланать. Тулхӑрас, вьртса ӗҫеклесе йӗрес килет хӗрӑрӑмӑн ҫав вӑхӑтра. Паян ак тӗлӗкре те пит канӑҫҫӑрланчӗ вӑл. Пӗр савӑнчӗ Майӑшӑн чӗри, пӗр хурланчӗ. Миҫе тӗрлӗ прическа улӑштармарӗ-ши хӗрӑрӑм ҫӗрепе? Ҷӗҫне темисе тӗрлӗ сӑрӑпа сӑрлатарчӗ, шурӑ, хӑмӑр, ҫырӑ...

«Кун пек ҫине-ҫине сӑрласан пӗр ҫӗҫсӗр тӑрса юлма ансат», – шеллерех каларӗ ҫамрӑк парикмахерша Майӑн шӗвек ҫӗҫне ывӑҫа илсе.

Ун ҫинчен шухӑш ҫук-ха Майӑн. Ара, вӑл савнӑ ҫынни патне тӗл пулӑва васкать-ҫке. Унӑн илемлӗ пулас килет. Кӗтсе илчӗ, кӗтсе илчӗ иккен вӑл ҫак куна вунӑ ҫул хушшинче. Парикмахерскинчен тухрӗ те васкаса утрӗ. Утрӗ мар – чупрӗ. Чупрӗ юратӑвӗ патне. Ҷапса ҫавакан йӗпе юр та, ураран ӗкересле вӗрекен сивӗ ҫил те чӑрмав мар халь уншӑн. Юратӑвах темелле-ши ӑна? Мӗн-ши вӑл юрату? Ҷак чун ыратӑвӗ-ши? Хаклӑ ҫынна курсан юри пуҫ каҫӑртса, курмӑш пулса таплаттарса айккинне утни-и? Е вӑл, кура тӑрках, Майя сӗмӗнчен вашлаттарса иртсе кайни-ши? Вунӑ ҫула яхӑн ҫапла, пӗр ҫывхарӑҫҫӗ пӗр-пӗрин патне, пӗр айккинелле тапса сикесӗҫ...

Утать Майя, чупать Майя...
Акӑ, акӑ ҫывӑхрах вӑл. Чечек сыххи аллинче. Майя енне утать. Пӗр утӑм, ик утӑм, виҫсӗ, тӑваттӑ...

Сасартӑк арҫын чарӑнчӗ те аллинчи чечек сыххине юнашар иртсе пыракан хӗрӑрӑма тыттарчӗ. Хӑй саврӑнчӗ те яланки йӑрӑс пӗвне ярӑнтарса анаталла чупнӑ пекех васкарӗ... Шӑнса, чӗтресе вӑранса кайрӗ Майя. Хӑй мунчари пекех тарланӑ. Сивӗ тар. Такамӑн сивӗ алли ҫара пӗве сӗмсӗррӗн хыпашланӑ майлӑнах. «Ал паракан ҫумра мӗн чул! Эс маншӑн пӗр управ-утрав...» – аса килчӗҫ пӗр хӗрӑрӑм сӑвӑҫӑн йӗркисем.

Пулмарӑн, пулмарӑн управ-утрав...
Анчах мӗн тумалла-ши ку чӗрепе?! Ма ҫаплах чарусӑр-ши вӑл? Ма ҫаплах чиксе ыратать-ши? Чарусӑрскер, чарусӑрскер. Пуҫран ҫапса тӑн кӗртейместӗн вӗт ӑна.

Пӗр уявра тӗл пулчӗҫ вӗсем. Кӗркуннечӗ ун чух. Урамри йӗпе-сапа кӑмӑла пӑсна пулин те ҫак мӑшӑр куҫпа тӗл пулсан, вӗсенчи ӑшӑлӑха, ҫепӗҫлӗхе туйсан, Майя чӗринче темӗнле ыра пулса кайрӗ. Тӗл пулчӗҫ те куҫсем пӗр-пӗрне нумай-нумай ҫын хушшинче сӑнарӗҫ. Ҷакна Майя, ҫивӗч туйӑмлӑскер, пӗтӗм чун-чӗрипе чухласа илчӗ. Нумаях тӗл пулман вӗсем пӗр-пӗринпе. Халӑх хушшинче куҫ ывӑтнисӗр, пӗр-ик сӑмахпа перкелешнисӗр пуҫне – нимӗн те ҫук. Чӗре сурилӗх те. Пӗри ӑшӑрах сӑмах каласан тепри тӗнтерле ҫаптарат. Мӗншӗн ҫапла-ши? Ытти ҫынпа апла мар-ҫке вӗсем. Шӗтлӗҫсӗ, кулаҫҫӗ. Унна темшӗн шӗтлӗмест те Майя. Калӑн чӗлхине такам шӑл ҫумне пӑталанӑ. Ыратать, чиксе ыратать чӗри. Пӗр шӑнкӑрав та пулин илтесчӗ. Пушӑ каласу та пулин. Лӑштах пулнӑ пулчӗҫ-ши чӗри? Кам пӗлет?

Айкинчен пӑхса сӑнарӑм.
Ҷутах-ши, тӗксӗм-ши сӑнарӑм? – шухӑшсене сиресшӗн пек канӑҫҫӑрланса сӑрханса кӗчӗҫ пӗр сӑварӑ йӗркесем...

Майя икӗ аллипе пуҫне тытса чӗтресе макарӑ ячӗ. Юх, юх, куҫсуль... Ҷуса тасат чӗрери ыратӑва... Тен, юлашки пулӗ ҫак куҫсуль. Пурнӑҫ кӑтартӗ.

РЕКЛАМА, ПӖЛТЕРӖСЕМ ПРОДАЮ

6. Навоз, торф, чернозем, бой кирпича, песок, гравмассу с доставкой. Т. 8-903-346-07-13.

583. Гравмассу, песок, торф, щебень. Т. 89050282225.

618. Косилки, грабли, фрезы, опрыскиватели, погрузчики на МТЗ. ДОСТАВКА! Тел.: 8-937-955-98-02, 8-937-375-80-95.

Ӗҫлеме пӗлни тупӑш кӗрет. Ялти культура сурчӗ умӗнче ҫавӑн чухлӗ чечек нухӑш тӑрӑхра та курман элӗ. Оранжерейӑпа танлаштарма пулать. Тӗрлӗрен тӗрли куҫа илӗртет. Лаптӑка карта тытса та ҫавӑрман. «Вильӑх-чӗрлӗх таптасран та шикленмесӗ», – шухӑшлаҫам хам тӗтлӗн.

<p>«ХРЕСЧЕН САССИ» Обществӑпа политика хаҫаҫӗ Индекс 54838</p> <p>Учредительсем – Чӑваш Республикӑн Информацие политикӑн тата массӑллӑ коммуникацисен министрствӑн, Чӑваш Республикӑн Информацие политикӑн тата массӑллӑ коммуникацисен министрствӑн «Хыпар» Издательство сурчӗ» Чӑваш Республикӑн хӑй тытӑмлӑ учрежденийӗ</p>	<p>ДИРЕКТОР-ТӖП РЕДАКТОР ТИВӖСӖСЕНЕ ПУРӑНҶАКЛАН – Г. А. МАКСИМОВ</p> <p>Редактор – Е.Н. НИКОЛАЕВА (тел. 56-34-63)</p> <p>Редакция издатель адресӗ: Шупашкар, И. Яковлев пр., 13. Телефонсем: директор-тӗп редактор – 56-00-67, тӗп редактор сумӗ – 62-04-54, пӑйсем – 56-34-63, 62-50-06, 28-86-68, реклама пӑйӗ тел./факс – 28-83-70. Факс (8352) 62-50-06</p>	<p>www.hypar.ru, e-mail: atal-volga@mail.ru</p> <p>* Рекламӑпа пӗлтерӗсем.</p>	<p>Хаҫата 2013 ҫулхи раштав уйӑхӑн 10-мӗшӗнче Федерацин ҫыхӑну, информацие технологийӗсемлӗ массӑллӑ коммуникацисен сферинчи саккунне пӑхӑнине сӑнаса тӑракан службин Чӑваш Республикӑнчи управленийӗ ПИ ТУ 21-00305¹ регистрациленӗ.</p> <p>Хаҫата «Хыпар» Издательство сурчӗ» АУ техника центрӗнче калӑпланӑ хатӗр оригинал-макетран «Чӑваш ЕН» ИПК» АОУ типографийӗнче пичетленӗ. 428019, Шупашкар, И. Яковлев пр-чӗ, 13.</p>	<p>Графика 17 сехетре алӑ пусмалла. 17 сехетре алӑ пусна.</p> <p>Заказ 4027 Тираж 4578</p> <p>Реклама тексӗсемпе пӗлтерӗсемшӗн вӗсене паракансем явӑллӑ.</p>
---	---	---	---	---